

หน่วยที่ 1

การศึกษากับสังคม

สถาบันการศึกษาเป็นสถาบันหนึ่งของสังคม มีบทบาทหน้าที่ที่สังคมมอบหมายให้คือ การพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข เพื่อที่จะได้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีคุณค่าและก่อประโยชน์ให้กับสังคม เนื่องจากในสังคมมิได้มีเพียงสถาบันการศึกษาแต่เพียงสถาบันเดียว ยังมีสถาบันอื่น ๆ ที่สังคมมอบหมายให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ กัน แต่ละสถาบันต้องพึ่งพาอาศัยเกื้อกูล และมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน การดำรงอยู่และการดำเนินการของแต่ละสถาบันจะ "ได้รับอิทธิพล และได้รับผลกระทบจากสถาบันต่าง ๆ ทั้งในลักษณะของผลกระทบและได้รับผลกระทบ ดังนั้นในการดำเนินการจัดการศึกษาจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยแวดล้อม อิทธิพล ผลกระทบของสถาบันต่าง ๆ ของสังคมด้วย

สถาบันสังคม

สถาบันสังคมในปัจจุบันมีหลายรูปแบบตามความเจริญก้าวหน้าทางสังคม ความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจและการวิวัฒนาการทางการเมืองการปกครอง สถาบันสังคมที่สำคัญซึ่งมีอิทธิพลและผลกระทบต่อการจัดการศึกษามีดังนี้

1. สถาบันครอบครัว (Family Institutions)

ครอบครัวเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการทางเพศของมนุษย์ ซึ่งจัดเป็นการสนองความต้องการทางชีววิทยาและความต้องการทางสังคมมนุษย์

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันครอบครัว

1. ให้กำเนิดบุตรเพื่อธำรงไว้ซึ่งสมาชิกของสังคม
2. ส่งเสริมความเจริญส่วนบุคคลให้แก่บุตร หรือผู้อยู่ในอุปการะด้วยการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องดีงาม
3. อบรมบุตรหรือผู้อยู่ในอุปการะให้รู้ระเบียบอันดีงามของสังคม
4. คุ้มครองและบำรุงรักษาสมาชิกในครอบครัวทั้งกายและใจ
5. กำหนดสถานภาพของสมาชิกในครอบครัวโดยทำให้รู้ว่าใครเป็นใครและอย่างไร
6. ให้การศึกษาเล่าเรียนแก่สมาชิกในครอบครัวตามสมควรแก่อัธยาศัย
7. ให้ความรักความอบอุ่นและความมั่นคงปลอดภัยแก่สมาชิกในครอบครัว

8. ให้เสถียรภาพแก่สมาชิกของครอบครัวตามขอบเขต
9. สร้างความเป็นปึกแผ่นมั่นคงของครอบครัวทั้งทางเศรษฐกิจและความสัมพันธ์ระหว่างเครือญาติ
10. ปลุกฝังนิสัยที่ดีงาม โดยการให้รู้จักการอยู่ร่วมกันกับบุคคลอื่นในสังคม
11. สร้างอุดมคติและแรงจูงใจให้สมาชิกของครอบครัวด้วยการทำตนเป็นต้นแบบที่ดี ทำงานต่าง ๆ ให้สำเร็จลุล่วงอย่างมีประสิทธิภาพยกฐานะหรือตำแหน่งงานให้สูงขึ้น

2. สถาบันการศึกษา (Educational Institutions)

การศึกษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่รอดของมนุษย์ ทำให้มนุษย์รู้จักใช้กระบวนการทางปัญญาในการดำรงชีวิตในสังคม การศึกษา คือ กระบวนการแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพของบุคคล ช่วยให้บุคคลมีความเจริญงอกงามสมบูรณ์ เป็นสมาชิกที่พึงปรารถนาของสังคม มีความสามารถที่จะปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม และปรับสิ่งแวดล้อมให้เข้ากับตนเองได้อย่างดี ตลอดจนเป็นคนที่มีอุดมการณ์แห่งชีวิต และรู้จักหลีกเลี่ยงจากอำนาจฝ่ายต่ำทั้งปวง

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันการศึกษา

1. พัฒนาความเจริญงอกงามส่วนบุคคล ทั้งด้านความรู้ ความคิด ความสามารถในการอ่าน และเขียนสุขภาพอนามัยแข็งแรงสมบูรณ์เป็นต้น
2. ส่งเสริมบุคคลให้เป็นคนดีมีศีลธรรมและวัฒนธรรม
3. พัฒนาความสามารถในหารประกอบอาชีพของบุคคล
4. ส่งเสริมบุคคลให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยให้รู้จักสิทธิหน้าที่ที่ตนพึงปฏิบัติต่อสังคมและประเทศชาติ
5. ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสถานภาพของบุคคลนั้น คือการศึกษาส่งผลให้บุคคลมีความรู้และใช้ความรู้ที่มีอยู่เปลี่ยนจากอาชีพเดิมไปประกอบอาชีพใหม่ หรือช่วยเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้นไป
6. ส่งเสริมให้เกิดความสมดุลตามธรรมชาติโดยให้ประชาชนเข้าใจและรักธรรมชาติ ไม่พยายามเอาชนะธรรมชาติจนทำให้เกิดมลพิษต่าง ๆ ขึ้น
7. ช่วยให้คนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
8. ส่งเสริมให้เกิดความกลมกลืนในสังคม โดยการใช้ภาษาร่วมกันของบุคคลหลายเชื้อชาติในการเรียนการสอนทำให้เกิดความสัมพันธ์กัน มีความเข้าใจอันดีต่อกันมากขึ้น
9. ส่งเสริมให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการปฏิรูปสังคม
10. รักษาและการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรม

3. สถาบันศาสนา (Religious Institutions)

สถาบันศาสนาเกี่ยวข้องกับความเชื่อของมนุษย์ เป็นเรื่องเกี่ยวกับจิตใจความประพฤติ คุณธรรมที่จะทำให้สังคมมีความสุข

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันศาสนา

1. กำหนดรูปแบบของความประพฤติให้บุคคลในสังคมได้มีแนวปฏิบัติเช่นเดียวกัน
2. ส่งเสริมให้บุคคลเชื่อฟังและปฏิบัติตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ
3. ส่งเสริมความรักความสามัคคีของบุคคลในศาสนานั้น ๆ โดยให้มีเมตตาธรรมต่อกัน
4. ส่งเสริมขวัญกำลังใจแก่ผู้นับถือศาสนานั้น ๆ
5. ช่วยในการควบคุมสังคมให้มีระเบียบแบบฉบับ โดยการบัญญัติบรรทัดฐานบางอย่างให้บุคคลในสังคมต้องประพฤติปฏิบัติ
6. อบรมให้ประชาชนมีศีลธรรมประจำใจ
7. รักษาและถ่ายทอดขนบประเพณีและวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติให้คนรุ่นหลังได้รู้เข้าใจ และปฏิบัติได้ถูกต้อง

4. สถาบันเศรษฐกิจ (Economical Institutions)

สถาบันเศรษฐกิจเกี่ยวข้องกับการผลิตการจำหน่ายแจก และการบริโภคใช้สอยสิ่งต่าง ๆ สถาบันเศรษฐกิจพยายามให้มีของกินของใช้เพื่อความอยู่ดีกินดีของสมาชิกของสังคม รูปแบบของระบบเศรษฐกิจมักผูกพันอยู่กับผู้มีอำนาจทางการเมืองการปกครอง

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันเศรษฐกิจ

1. ผลิตเครื่องอุปโภคบริโภคเพื่อสนองความต้องการของมนุษย์
2. ให้ความสะดวกในการแลกเปลี่ยนผลผลิตต่างๆ ไปยังหน่วยงานของระบบเศรษฐกิจ
3. แจกจ่ายผลผลิตจากแหล่งผลิตไปสู่ผู้บริโภค
4. ช่วยให้การบริโภคดำเนินไปอย่างมีประโยชน์แก่มวลชนมากที่สุด
5. ควบคุมและสนับสนุนการผลิตและการจำหน่ายแจกเครื่องอุปโภคบริโภคให้อยู่ในภาวะสมดุล

5. สถาบันการเมืองและการปกครอง (Political and Governmental Institutions)

การเมืองและการปกครองกับเรื่องของอำนาจและการควบคุมดูแลให้สังคมมีความสุขการเมืองเกี่ยวข้องการกำหนดนโยบายทิศทางของประเทศในด้านต่าง ๆ

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันการเมืองและการปกครอง

1. รักษาไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมปัจจัยที่จะช่วยให้เกิดความเป็นระเบียบเป็นต้นว่า กฎเกณฑ์ กฎหมาย กติกา ข้อบังคับ เพื่อใช้เป็นบรรทัดฐาน
2. วางแผน ประสานนโยบาย และโครงการต่าง ๆ เพื่อสนองความต้องการของสังคม และให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่เหมาะสม
3. รักษาความมั่นคงปลอดภัยของชาติ
4. บำบัดทุกข์บำรุงสุขให้ประชาชน
5. พัฒนาเศรษฐกิจของชาติ
6. จัดให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง
7. สร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างประเทศ
8. ทหารายได้บำรุงประเทศชาติ
9. ส่งเสริมศีลธรรมและวัฒนธรรมแก่ประชาชนในชาติ
10. จัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้ประชาชน
11. ส่งเสริมและควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างประหยัดและเป็นประโยชน์มากที่สุด

6. สถาบันนันทนาการ (Recreational Institutions)

สถาบันนันทนาการเกี่ยวข้องกับการผ่อนคลายความตึงเครียดความสนุกสนานเพลิดเพลิน การทำกิจกรรมตามความสมัครใจในยามว่าง

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันนันทนาการ

1. พักผ่อนคลายเครียด
2. ช่วยให้คนรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองต่อสังคม และประเทศชาติ
3. ส่งเสริมความสุขภาพสบายใจให้ผู้ที่เข้าร่วมกิจกรรมนั้น ทั้งนี้เพราะทุกคนที่เข้าร่วมย่อมเข้าร่วมด้วยความพอใจ
4. ส่งเสริมความรักความอบอุ่น ตลอดจนความเข้าใจอันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในโรงเรียน ในชุมชน และในชาติบ้านเมือง
5. ส่งเสริมให้คนเป็นพลเมืองที่ดี เพราะไม่ใช้เวลาไปประพฤติกความเสียหายใด ๆ
6. ส่งเสริมความปลอดภัยให้เยาวชนและบุคคลทั่วไป เพราะประชาชนผู้ใช้เวลาว่างในสนามกีฬา ในสวนสาธารณะย่อมปลอดภัยกว่าอยู่ตามถนนหนทาง
7. ส่งเสริมให้บุคคลมีร่างกายสมบูรณ์ แข็งแรง อดทน และมีสุขภาพจิตดี

- ส่งเสริมให้มีการสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติในประเทศ โดยจัดให้เป็นวนอุทยานอันเป็นการสงวนรักษาพันธุ์สัตว์ และป่าไม้ได้อย่างดี

7. สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Scientific and Technological Institutions)

สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวข้องกับความรู้ที่ได้ โดยการสังเกตและค้นคว้าจากการประจักษ์ทางธรรมชาติให้ได้หลักฐานและเหตุผลแล้วจัดเข้าเป็นระเบียบ แล้วนำความรู้นั้นไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติด้านต่าง ๆ

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

- ช่วยให้ประชาชนสามารถเพิ่มผลผลิตในการเกษตรและอุตสาหกรรม ทำให้มีรายได้สูงขึ้นเพียงพอกับการครองชีพ
- ช่วยให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา ครูอาจารย์ สามารถดำเนินการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ช่วยให้ประชาชนมีสุขภาพพลานามัยดีขึ้น เพราะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโรคภัยไข้เจ็บ เมื่อเจ็บไข้ก็สามารถให้การรักษาได้ถูกต้องรวดเร็ว
- ทำให้คนสามารถติดต่อสื่อสารหรือทำธุรกิจต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
- ทำให้ประชาชนมีแหล่งนันทนาการต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ โทรทัศน์ วิทยุไอเทป เพิ่มขึ้น
- ช่วยให้ประชาชนได้รับความสะดวกสบายในการดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การถนอมรักษาอาหาร โดยใช้ความเย็น การปรุงอาหารอย่างสะดวกและรวดเร็ว เป็นต้น

8. สถาบันสาธารณสุข (Public Health Institutions)

การสาธารณสุข คือ วิทยาศาสตร์และศิลปะของการป้องกันโรค ทำให้มีชีวิตรยืนยาว และการส่งเสริมสุขภาพอนามัยให้สมบูรณ์ โดยความร่วมมือขององค์การในชุมชนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการควบคุมสุขภาพสิ่งแวดล้อม การควบคุมโรคติดต่อ การให้การศึกษาเกี่ยวกับสุขภาพส่วนบุคคล การจัดองค์การในการให้บริการด้านการแพทย์และพยาบาล

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันสาธารณสุข

- ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและการสุขภาพสิ่งแวดล้อม โดยการเน้นงานด้านโภชนาการ งานสุขภาพอาหาร และการอนามัยสิ่งแวดล้อม
- ป้องกันและรักษาความเจ็บไข้ได้ป่วย
- ส่งเสริมงานด้านการแพทย์

4. ส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าวิจัยทางการแพทย์

9. สถาบันสื่อสารมวลชน (Mass Communication Institutions)

การสื่อสารมวลชน คือ ระบบการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ด้วยการส่งข่าวสารข้อเท็จจริง ความเห็นหรือท่าทีต่าง ๆ จากบุคคลกลุ่มหนึ่งไปสู่บุคคลต่าง ๆ มากหลายทั้งในประเทศและต่างประเทศในรูปลักษณะของคำพูด ภาพเสียง ตัวอักษรและสัญลักษณ์ต่าง ๆ

หน้าที่และประโยชน์ของสถาบันสื่อมวลชน

1. เสนอข่าวสารข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้สมาชิกในสังคมได้รับทราบ
2. เสนอข้อคิดเห็นในปัญหาใดปัญหาหนึ่ง ที่กระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ส่วนรวม
3. แนะนำสิ่งที่มีคุณค่าแก่มวลชน เช่น การศึกษาค้นคว้าวิจัยใหม่ ๆ หรือการประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้ เป็นต้น
4. ให้ความบันเทิงแก่มวลชนทั่วไป เช่น นวนิยาย ดนตรี การแสดงต่าง ๆ เป็นต้น
5. ทำหน้าที่เป็นหน้าต่างของสังคม เป็นครูของประชาชนและเป็นผู้นำของมคิมหาชน

บทบาทและหน้าที่ของสถาบันการศึกษา

สถาบันศึกษามีบทบาทหน้าที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้กับสมาชิกของสังคม การศึกษาเริ่มมีพร้อม ๆ กับชีวิตมนุษย์ที่เกิดมาในโลก นั่นคือมนุษย์พยายามหาคำตอบและความหมายของสิ่งต่าง ๆ เพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็น แล้วจึงนำความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ต่าง ๆ มาปรับปรุงแก้ไขปัญหาการดำเนินชีวิตของตนเองและสังคมที่ตนอาศัยอยู่ และถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ทั้งหมดที่ตนได้รับมา ให้สมาชิกใหม่สืบต่อเป็นระยะตลอดมาตามลำดับ

การศึกษามีความหมายแตกต่างกันไปตามทัศนะของบุคคลต่าง ๆ ที่มีทัศนะชีวิตแตกต่างกันและมีประสบการณ์ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม การศึกษามีลักษณะเป็นนามธรรม และมีคุณสมบัติเป็นพลวัต (dynamic) อยู่ในตัวเอง การศึกษาเป็นกระบวนการที่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง เป็นกระบวนการที่พัฒนาเปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลและปัจจัยแวดล้อมของบริบทของการศึกษา

หน้าที่ทางสังคมของการศึกษา

การศึกษามีความสำคัญมากทั้งในด้านขนาดและขอบเขต ปัจจุบันนี้ปริมาณผลผลิตขึ้นอยู่กับปริมาณกำลังแรงงานฝีมือที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน ระบบการเมืองก็เรียกร้องให้มีการศึกษาเพื่อ

มวลดชน ทั้งนี้เพราะการที่พลเมืองจะรู้หน้าที่ในการปกครองต้องอาศัยการศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นการศึกษาจึงทำหน้าที่ 2 ประการในขณะเดียวกัน นั่นคือการศึกษาต้องตอบสนองความต้องการส่วนบุคคลและความต้องการของสังคม การศึกษาช่วยให้คนเรียนรู้ด้วยตนเองและในขณะเดียวกันก็เตรียมคนเพื่องานทุกประเภทภายในสังคม (ชนิตา รัชย์พลเมือง, 2525 :117)

หน้าที่ทางสังคมของการศึกษาเองสรุปได้เป็นข้อ ๆ ดังต่อไปนี้

1. **หน้าที่ถ่ายทอดทางวัฒนธรรม (cultural transmission)** ส่วนประกอบของวัฒนธรรมที่สังคมถ่ายทอดให้แก่เยาวชน ได้แก่ ภาษา ความรู้ทางสังคมศึกษา วรรณคดี ศาสนา ศิลธรรม จริยธรรม มารยาททางสังคม และวิชาสามัญอื่น ๆ

หน้าที่หลักของการศึกษาคือ การถ่ายทอดความคิดและความเข้าใจวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ของสังคมเพื่อรักษามรดกวัฒนธรรม แต่ผู้ศึกษาอาจตั้งข้อสังเกตได้ว่าการศึกษาในบางครั้งอาจเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความสงสัย การวิพากษ์วิจารณ์วัฒนธรรมนั้น ๆ ได้ กิจกรรมจำนวนมากที่สถาบันการศึกษาจัดขึ้นมักมีส่วนเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมของสังคม ด้วยเหตุนี้เยาวชนจึงได้เรียนรู้ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติจากสถานศึกษาอย่างพร้อมมูล สิ่งที่เรียนรู้จากสถานศึกษาจะช่วยให้เขาสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. **หน้าที่สร้างความผสมกลมกลืนในสังคม (social integration)** การศึกษาในระบบโรงเรียนเป็นตัวหลักในการปฏิรูปชุมชนที่มีความแตกต่างกันและสับสนให้อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม และช่วยให้ความรู้สึกเป็นพวกเดียว ผู้ศึกษาสังเกตตัวอย่างได้ว่า การเกิดรัฐในยุโรปก็เกิดมาจากการศึกษา โรงเรียนสอนภาษาราชการซึ่งช่วยให้เกิดมาตรฐานและให้ความรู้สึกเป็นชาวฝรั่งเศส หรือชาวเยอรมันมากกว่าชาวเบอร์กันดีนหรือบาวาเรีย (Burgundian or Bavaria) ในสหรัฐอเมริกาการศึกษาทำหน้าที่สำคัญในการสร้างความกลมกลืนกันระหว่างบรรดาผู้อพยพ

3. **หน้าที่ปฏิรูปหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ (innovation)** แม้สถาบันการศึกษามีความเก่าแก่เพียงใดก็จะมีเปลี่ยนแปลงเสมอ การเปลี่ยนแปลงอาจจะเกิดขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ได้ ในสมัยก่อนนั้นการเปลี่ยนแปลงได้เกิดจากการค้นพบโดยบังเอิญเป็นส่วนมาก แต่สมัยปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงมักเกิดจากการค้นคว้าวิจัยโดยสถาบันต่าง ๆ และสถาบันการศึกษา ปัจจุบันหน้าที่นี้ในการปฏิรูปของการศึกษาได้รับการให้ความสำคัญอย่างมาก ทำให้เกิดนวัตกรรม (innovation) ใหม่ ๆ ขึ้นเสมอและโดยเฉพาะสถาบันการศึกษาระดับสูง ในประเทศที่เจริญทั้งหลายต่างพากันทำหน้าที่นี้มากขึ้น

4. **การคัดเลือกและการจัดสรร (selection and allocation)** สังคมโบราณมีการศึกษาน้อย โรงเรียนมีบทบาทน้อยกว่าสมาชิกในครอบครัวในการชี้บทบาทและสถานภาพของบุคคล แต่ภายใต้

ระบบการศึกษาเพื่อมวลชนนั้น โรงเรียนเป็นผู้คัดเลือกและจัดสรรอาชีพให้นักเรียน ผลการเรียนและหลักสูตรจะเป็นเครื่องชี้อาชีพ รายได้ และเกียรติภูมิในสังคม โรงเรียนเป็นกลไกที่จะนำทางและเอื้ออำนวยต่อการเลื่อนฐานะทางสังคม

หน้าที่จัดสรรบทบาทนี้ ทำให้เกิดความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับรัฐบาล และวงการอุตสาหกรรมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ระบบโรงเรียนในบางครั้งก็ตามการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ทัน และผลก็คือผลิตคนที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการในสังคมปัจจุบัน

5. **หน้าที่พัฒนาบุคคล (personal development)** การศึกษาในโรงเรียนพัฒนาทักษะและความสามารถอื่น ๆ ที่สถาบันสังคมอื่นทำไม่ได้ นอกจากการพัฒนาระเบียบวินัยในตนเองและโอกาสที่จะเรียนวิชาความรู้เฉพาะสาขาแล้ว โรงเรียนยังเป็นแหล่งสร้างนิสัยอื่น ๆ เป็นต้น ว่าการตรงต่อเวลา ซึ่งเป็นนิสัยที่จำเป็นในสังคมสมัยใหม่ที่ “เวลาเป็นเงินเป็นทอง” แต่ข้อเสียของโรงเรียนย่อมมีบ้าง เช่น การอยู่ในโรงเรียนนานเกินไป อาจก่อให้เกิดค่อมค้อย หรือก่อส่วนเสียด้านอื่น ๆ ได้ (ชนิตา รักษ์พลเมือง, 2525 : 117 – 119)